

Ein cyf/Our ref qA1762325

Huw Irranca-Davies AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN

19 Rhagfyr 2023

Annwyl Huw,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 28 Tachwedd yn gofyn am fwy o wybodaeth am y Bil Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru), yn dilyn fy ymddangosiad yn y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad ar 20 Tachwedd. Rwyf wedi rhoi'r manylion isod.

1. Gwnaethoch ddweud bod rhai o'r pwerau deddfu yn y Bil wedi'u cwtochi, yn enwedig mewn meysydd lle maent yn ymwneud â chreu troseddau. A allech chi egluro a wnaeth eich ystyriaeth chi o asesiad o'r effaith ar gyfiawnder yn ystod datblygiad y Bil arwain at unrhyw newidiadau i'w ddarpariaethau?

Ystyriodd yr Asesiad o'r Effaith ar Gyfiawnder ar gyfer y Bil ddau faes lle cafodd troseddau eu creu neu eu heffeithio. Roedd hyn yn cynnwys y drosedd newydd a oedd yn rhan o ddarpariaethau sy'n rheoleiddio sut y gall trydydd partion fynd i wariant a reolir yn ystod cyfnod rheoleiddiedig ac ailddrafftio'r drosedd dylanwad amhriodol i egluro a moderneiddio'r iaith. Rhannwyd yr Asesiad o'r Effaith ar Gyfiawnder gyda'r Weinyddiaeth Gyfiawnder a oedd yn cytuno â'n hasesiad na fyddai effaith y ddau newid yn cael unrhyw effaith neu effaith ddibwys ar y system gyfiawnder. Ni ystyriwyd unrhyw newidiadau i'r polisi. Byddai unrhyw reoliadau a ddatblygwyd o ganlyniad i'r pwerau rheoleiddio a gynhwysir yn y Bil yn destun Asesiad Effaith ar Gyfiawnder ar wahân ac ymgynghoriad â'r Weinyddiaeth Gyfiawnder, lle rhagwelir y bydd y rheoliadau hynny'n effeithio ar y system gyfiawnder.

2. Er mai eich bwriad chi yw y bydd y Bwrdd Rheoli Etholiadol yn cynnal plattform gwybodaeth etholiadau Cymru, gwnaethoch ddweud nad ydych wedi nodi hynny ar wyneb y Bil oherwydd efallai y daw i'r amlwg y dylai corff mwy priodol ymgymryd â'r

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Mick.Antoniw@llyw.cymru
Correspondence.Mick.Antoniw@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

swyddogaeth hon. A allech roi enghraifft o gorff o'r fath?

Rydym o'r farn bod yr EMB yn debygol o fod yn westeiwr naturiol ar gyfer y platfform, fodd bynnag, nid yw'r EMB wedi'i sefydlu eto ac felly dylem gadw mewn cof y posibilrwydd na fydd yr EMB yn gallu cynnal y platfform, neu o well dewis arall yn cael ei nodi. O ystyried y bydd y gwsteiwr yn cael ei nodi yn y rheoliadau a wneir o dan adran 27, mae'n anochel y bydd y Senedd yn ystyried y gwsteiwr pan fydd yn ystyried y rheoliadau hynny.

Mae'r Bil wedi'i ddrafftio i'w gwneud yn glir y byddai Gweinidogion Cymru yn gyfrifol am sicrhau cynaliadwyedd unrhyw blatfform. Mae lle i westeiwr y platfform gael ei ailystyried yn y dyfodol, gan ystyried yr amgylchedd technolegol sy'n symud yn gyflym, y cyfle i ddysgu gwersi o brofiad, a barn yr EMB ei hun unwaith y bydd wedi'i sefydlu. Mae'r darpariaethau felly'n darparu hyblygrwydd ar gyfer y dyfodol, yn enwedig gwersi o werthusiadau etholiadau, tra'n sicrhau bod platfform yn cael ei ddarparu.

3. Mae adran 5(4) yn darparu ar gyfer rheoliadau peilot i adlewyrchu'r darpariaethau cofrestru etholiadol heb geisiadau yn adran 3; fodd bynnag, nid yw gofyniad i beilota adran 3 yn golygu y daw'r adran honno i rym. A allech egluro a wnaethoch ystyried Mick Antoniw AS Y Cwnsler Cyffredinol a Gweinidog y Cyfansoddiad gwneud y gallu i ddwyn adran 3 i rym yn amodol (er enghraifft, heb fod yn gynharach na phryd y daw o leiaf un peilot perthnasol ddod i ben), ac os felly, pam nad ydych yn gwneud hynny?

Er fy mod yn credu y bydd treialu cofrestrriad awtomatig yn arwain at y system orau bosibl ar gyfer yr etholwr, nid wyf yn credu y dylai'r Bil gynnwys darpariaeth sy'n atal cychwyn adran 3 yn benodol cyn i'r cynlluniau peilot cael eu cwblhau. Rwyf wedi ymrwymo i dreialu cofrestru awtomatig cyn cychwyn adran 3 a byddaf yn sicrhau bod y cynlluniau peilot hyn yn bwrw ymlaen â gwerthusiad llawn a phriodol cyn cyflwyno'r system. Felly, byddai cyfyngiad o'r fath nid yn unig yn ddiangen o ystyried fy ymrwymiad, ond byddai'n canolbwyntio ar gwblhau proses yn hytrach na gwerthusiad trylwyr a fydd yn llywio gweithrediad cofrestru awtomatig.

4. Mae'n ymddangos y gall Gweinidogion Cymru ddefnyddio'r pŵer o dan adran 5 i dreialu'r darpariaethau cofrestru diwygiedig a gyflwynir gan adran 3(2); fodd bynnag, mae pŵer dilynol yn adran 8 i newid y pŵer yn adran 5(3). A allech egluro o dan ba amgylchiadau rydych yn rhagweld y pŵer hwnnw yn cael ei ddefnyddio?

Mae'r pŵer o dan adran 8(1) yn galluogi Gweinidogion Cymru i wneud rheoliadau i ychwanegu at y rhestr o faterion etholiadol perthnasol yn adran 5(3) neu ddiwygio neu ddileu materion a ychwanegwyd yn flaenorol drwy reoliadau. Pwrpas y pŵer hwn yw caniatáu i faterion nad ydynt yn cael eu hystyried ar hyn o bryd gan Lywodraeth Cymru neu'r Senedd gael eu treialu o bosibl yn y dyfodol, yn amodol ar y prosesau craffu a gwerthuso a nodir yn y Bil. Dim ond o dan adran 8(1) y caniateir i reoliadau gael eu gwneud yn dilyn cymeradwyaeth y Senedd. Fodd bynnag, ni ellir defnyddio'r pŵer hwn i newid y system bleidleisio ar gyfer dychwelyd Aelodau Senedd, aelodau prif gyngor, neu aelodau cyngor cymuned.

5. A allech egluro pam, yn rhinwedd adran 26 o'r Bil, yr ydych yn gwneud darpariaeth i newid y pŵer presennol i wneud rheoliadau yn adran 1 o Fesur Llywodraeth Leol

(Cymru) 2011 i fod yn bŵer i wneud cyfarwyddydau?

Ar hyn o bryd mae Adran 1 y Mesur yn ei gwneud yn ofynnol i gwestiynau a fformat yr arolwg gael eu nodi mewn rheoliadau. Mewn gwirionedd, mae hyn wedi golygu bod unrhyw newidiadau i'r arolwg, naill ai o ran cyflwyniad neu'r cwestiynau a gynhwysir, wedi golygu defnyddio pwerau rheoleiddio Gweinidogion Cymru. Mae hyn wedi denu beirniadaeth am yr hyblygrwydd i ddiwygio'r arolygon mewn modd amserol a'r dull deddfwriaethol anghymesur y bu'n rhaid ei fabwysiadu ym mhob achos.

Y dull a gynigir drwy'r Bil yw dileu'r gofyniad hwn a galluogi dull mwy hyblyg ac ystyryth o ystyried a phenderfyniadau ynghylch cynnwys a fformat yr arolwg. Mae'r dull hwn wedi cael ei groesawu gan bartneriaid, yn enwedig gan y bydd cwrmpas yr arolwg a nodir yn y Mesur yn aros fel ag y mae ar hyn o bryd.

Mae'r Bil yn darparu bod arolygon yn y dyfodol yn cynnwys dwy ran. Y rhan gyntaf fydd cyfres graidd o gwestiynau a fydd yn berthnasol i bob awdurdod lleol yng Nghymru, gan ganiatáu i gymariaethau pwysig gael eu gwneud o ymatebion ar draws pob rhan o Gymru. Byddai'r ail ran yn ôl disgrisiwn swyddogion canlyniadau, a all adlewyrchu'r cyd-destun a'r blaenoriaethau lleol.

6. A allech egluro pa swyddogaethau rydych chi'n rhagweld y byddant yn cael eu rhoi i bersonau neu gategoriâu o bersonau drwy reoliadau a wneir o dan adran 27(4), ac a allech chi egluro pam nad yw'r swyddogaethau hynny wedi'u cynnwys ar wyneb y Bil?

Bydd y rheolau manwl sy'n sail i lwyfan gwybodaeth etholiadau Cymru yn cael eu nodi mewn rheoliadau a wneir o dan adran 27. Er mai bwriad y Llywodraeth yw y dylai Gweinidogion Cymru fod yn gyfrifol yn y pen draw am sicrhau bod y plattfform yn cael ei sefydlu, bydd cyfranogiad rhanddeiliaid eraill yn hanfodol wrth sicrhau bod y plattfform yn gweithredu'n llawn. Mae diben adran 27(4) yn adlewyrchu'r sefyllfa honno: yn ogystal â chael ei ddefnyddio i bennu gwesteiwr gweithredol y plattfform, gall hefyd fod yn angenrheidiol ymgorffori elfennau o'r plattfform yn elfennau presennol y broses etholiadol. Mae'r cydbwysedd rhwng yr hyn sydd ar wyneb y Bil a'r hyn bydd mewn rheoliadau yn sicrhau hyblygrwydd i ystyried y cyd-destun cyfreithiol a thechnolegol sy'n symud yn gyflym, gyda'r craffu priodol ar waith. Mae'r dull cytbwys wedi cael ei groesawu'n benodol gan sefydliadau cymdeithas sifil.

7. A allech egluro pa swyddogaethau rydych chi'n rhagweld y byddant yn cael eu rhoi i bersonau drwy reoliadau a wneir o dan adran 29(8), ac a allech chi egluro pam nad yw'r swyddogaethau hynny wedi'u cynnwys ar wyneb y Bil?

Mae Adran 29 o'r Bil yn darparu bod cynlluniau cymorth ariannol ar gael i grwpiau o bobl a ragnodir mewn rheoliadau sy'n ceisio sefyll am swydd etholedig. Bydd un cynllun o'r fath (adran 29(2)) ar gyfer pobl anabl, gan adeiladu ar y cynllun peilot Mynediad at Gronfa Swyddi Etholedig. Mae adran 29(1) yn galluogi Gweinidogion Cymru i roi cynlluniau eraill o'r fath ar waith pan fo tystiolaeth yn nodi rhwystrau rhag costau ychwanegol a brofir gan unigolion o grŵp penodol o bersonau heb gynrychiolaeth ddigonol sy'n eu hatal rhag sefyll am swydd etholedig.

Mae adran 29(8) yn darparu i Weinidogion Cymru nodi'r trefniadau manwl ar gyfer pob cynllun cymorth ariannol ar wahân gan gynnwys y rhai sydd i weinyddu'r cynllun, cydrannau'r cynllun a'r trefniadau adrodd sy'n ofynnol at ddibenion archwilio. Gan y bydd cynlluniau unigol yn targedu rhwystrau gwahanol rhag cymryd rhan, mae'n briodol bod y manylion wedi'u nodi mewn rheoliadau yn hytrach nag ar wyneb y Bil. Bydd hyn yn galluogi mwy o hyblygrwydd i sicrhau bod manylion pob cynllun yn sail i'w ddiben ac yn galluogi cymryd camau i fynd i'r afael â'r rhwystrau a nodwyd.

8. Mae'r pŵer i wneud rheoliadau yn adran 41 yn ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol. O ystyried y gellir defnyddio'r pŵer i ddiwygio deddfwriaeth sylfaenol, a allech chi egluro pam nad yw'n ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol?

Er bod swyddogion wedi gweithio'n agos gyda Chomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru (y Comisiwn) i sicrhau bod yr amserlenni ar gyfer cynnal adolygiadau fel y'u cyflwynwyd yn y Bil yn realistig, mae'r ddarpariaeth hon yn rhoi'r hyblygrwydd sydd ei angen ar Weinidogion Cymru i ddiwygio'r cyfnod adolygu (os oes angen) yng ngoleuni profiadau'r Comisiwn wrth gwblhau adolygiadau trefniadau etholiadol ar ôl i'r Bil gael Cydsyniad Brenhinol.

Mae gallu Gweinidogion Cymru i ddefnyddio'r ddarpariaeth gul hon i ddiwygio deddfwriaeth sylfaenol wedi'i gyfyngu i ddiwygio'r cyfnod adolygu. Nid yw'r pŵer hwn i wneud rheoliadau yn effeithio'n sylweddol ar ddarpariaethau Deddf Democratiaeth Llywodraeth Leol (Cymru) 2013, ac mae testun y pŵer yn fanylder cymharol fach yn y cynllun deddfwriaethol cyffredinol ar gyfer cynnal adolygiadau trefniadau etholiadol. Mae cynsail eisoes i Weinidogion Cymru newid y cyfnod adolygu sy'n berthnasol i'r Comisiwn drwy wneud rheoliadau sy'n ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol – gweler adrannau 138(6) a 174(6) o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 – ac felly rydym o'r farn bod defnyddio'r weithdrefn negyddol yn briodol ac yn gymesur.

9. Mae'n ymddangos bod pŵer gwneud rheoliadau newydd wedi'i gynnwys yn adran 51 o'r Bil nad yw'n ymddangos yn y tabl o bwerau dirprwyedig yn y Memorandwm Esboniadol. A allech ddisgrifio'r pŵer, sut y bydd yn cael ei ddefnyddio a'r rhesymau dros y weithdrefn a ddewiswyd?

Ymddiheuraf am yr hepgoriad. Mae adran 51 yn galluogi Gweinidogion Cymru i ddiwygio'r cyfnod adolygu ar gyfer cynnal adolygiadau trefniadau etholiadol cymunedol. Mae'n ddarpariaeth debyg i'r hyn a nodir yn adran 41 y Bil ac yn sicrhau cysondeb o ran dull rhwng y gwahanol fathau o adolygiadau.

Mae diwygio'r cyfnod adolygu ac ail-bennu dyddiad cychwyn cyfnod adolygu yn fanylion technegol a allai fod yn angenrheidiol pe bai tarfu ar raglen adolygu. Mae enghreifftiau o sefyllfaoedd a allai sbarduno'r defnydd o'r pŵer hwn yn cynnwys argyfwng iechyd cyhoeddus, newid yn y dyddiad ar gyfer etholiadau llywodraeth leol neu i ddarparu mwy o synergedd rhwng y cyfnodau adolygu ar gyfer trefniadau etholiadol prif ardal a chymuned.

Mae gallu Gweinidogion Cymru i ddefnyddio'r ddarpariaeth gul hon i ddiwygio deddfwriaeth sylfaenol yn gyfyngedig i ddiwygio'r cyfnod adolygu. Nid yw'r pŵer hwn i wneud rheoliadau yn effeithio'n sylweddol ar ddarpariaethau Deddf Democratiaeth Llywodraeth Leol (Cymru) 2013, ac mae testun y pŵer yn fanylder cymharol fach yn y cynllun deddfwriaethol cyffredinol ar gyfer cynnal adolygiadau trefniadau etholiadol cymunedol. Mae cynsail eisoes i Weinidogion Cymru newid y cyfnod adolygu sy'n berthnasol i'r Comisiwn drwy wneud

rheoliadau sy'n ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol – gweler adrannau 138(6) a 174(6) o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Y bwriad yw y bydd y weithdrefn negyddol hefyd yn berthnasol i newidiadau i'r cyfnod adolygu, fel y mae'n berthnasol i'r Comisiwn, mewn rheoliadau a wneir gan Weinidogion Cymru o dan adran 41 o'r Bil. Yn unol â hynny, rydym o'r farn bod defnyddio'r weithdrefn negyddol i wneud newidiadau i'r cyfnod adolygu ar gyfer adolygiadau trefniadau etholiadol cymunedol o dan adran 51 o'r Bil hefyd yn briodol ac yn gymesur, o ran gwneud hynny fel arall yn creu anghysondeb lle gellid diwygio'r cyfnod adolygu ar gyfer y Comisiwn gan ddefnyddio'r weithdrefn negyddol ac y byddai'n ofynnol i brif gynghorau ddefnyddio'r weithdrefn gadarnhaol. Effaith hynny fyddai gofyn am weithdrefn gwneud rheoliadau manylach i newid y cyfnod adolygu ar gyfer adolygiadau trefniadau etholiadol cymunedol nag a fyddai'n ofynnol ar gyfer adolygiadau prif drefniadau etholiadol ardal.

10. Gwnaethoch ddweud hefyd eich bod yn bwriadu gwella hygyrchedd y gyfraith mewn perthynas ag etholiadau datganoledig. A allech egluro pam fod darpariaethau mewn perthynas ag anghymhwysio rhag bod yn Aelod o'r Senedd wedi'u cynnwys yn y Bil hwn, yn hytrach nag o fewn Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau)?

Wrth ddatblygu a pharatoi Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau), ystyriodd Llywodraeth Cymru, a'u partneriaid Cytundeb Cydweithredu ym Mhlaid Cymru, nifer o bolisiâu a oedd yn ymwneud ag argymhellion gwreiddiol y Pwyllgor Diben Arbennig, ond nad oedd eu hunain yn argymhellion penodol i'r pwyllgor. Roedd hyn yn cynnwys y gwaharddiad sy'n gysylltiedig â phreswyliaeth. Mae'r darpariaethau anghymhwysio yn y Bil Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) yn rhan o becyn o ddiwygiadau yr ymgynghorwyd â hwy fel rhan o bapur gwyn (Ymgynghoriad Papur Gwyn ar weinyddiaeth etholiadol a diwygio). Mae gan ddiwygiadau o'r fath oblygiadau penodol hefyd i Awdurdodau Lleol a Chynghorau Tref a Chymuned. Nid oedd hyn yn cynnwys anghymhwysiad sy'n gysylltiedig â phreswyllo.

Yn unol â hynny, ystyriwyd yn fwy priodol i'r anghymwysterau hyn gael sylw ar wahân, drwy'r ddau Fil. Mae'r ddau Fil yn cyflawni eu polisiâu unigol drwy ddiwygio'r drefn anghymhwysio bresennol yn Neddf Llywodraeth Cymru 2006. Bydd hyn yn golygu, os bydd y Biliau yn cael eu deddfu, y bydd un drefn anghymhwysio o hyd gan sicrhau bod y ddeddfwriaeth yn parhau i fod yn hygyrch.

Yn ystod y drafodaeth, gofynnwyd i mi hefyd gadarnhau'r sefyllfa mewn perthynas â'r dull a'r broses o gyfrif mewn etholiad yng Nghymru, o gyfri â llaw i gyfrif electronig. Gallaf gadarnhau y gellir gwneud hyn drwy is-ddeddfwriaeth. Ar gyfer Etholiadau Llywodraeth Leol Cymru, mae hyn yn cael ei alluogi drwy adran 36A o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983. Ar gyfer Etholiadau'r Senedd, caiff hyn ei alluogi drwy adrannau 13 a 157 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Rwy'n gobeithio bod y llythyr hwn wedi ymateb yn ddigonol i'ch ymholiadau, ac edrychaf ymlaen at dderbyn adroddiad y Pwyllgor ar y Bil maes o law.

Yn gywir,

A handwritten signature in blue ink, reading "Mick Antoniw". The signature is written in a cursive style. A horizontal line is drawn underneath the name "Antoniw".

Mick Antoniw AS/MS

Y Cwnsler Cyffredinol a Gweinidog y Cyfansoddiad
Counsel General and Minister for the Constitution